

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/927-3

17. februar 2021

**Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 1261 fra stortingsrepresentant
Willfred Nordlund til kommunal- og moderniseringsminister Nikolai
Astrup**

Jeg viser til brev fra Stortingets presidentskap av 10. februar 2021, med spørsmål nr. 1261 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Willfred Nordlund.

Spørsmål:

I spørretimen 10. februar viste statsråden til fylkenes gjeld og fondsutvikling under Solberg regjeringen og mente at det var gull og grønne skoger i fylkenes budsjetter og at kutt i tjenester og økte priser skyldes vrang vilje fra fylkespolitikere. Hvor stor er gjeldsveksten, hva er pensjonsfondsavsetningen sammenlignet med forpliktelsen under Solberg regjeringen for fylkeskommunene, og det bes om oversikt per fylke?

Begrunnelse:

I spørretimen 10. feb viste statsråden til fylkenes gjeld og fondsutvikling under Solberg regjeringen. Det kunne høres ut som statsråden mente at siden noen fylker har hatt lavere gjeldsvekst enn andre så konkluderte han med at det måtte bety at handlingsrommet for fylkespolitikere var større.

At Høyre ikke lengre mener at også fylkespolitikere skal ta generasjonshensyn, altså ikke sette fremtidens politikere og innbyggere i en sånn gjeldsbyrde at det blir en tvangstrøye, er oppsiktsvekkende, men avklarende.

Jeg regner med statsråden kjenner til at gjeldsveksten og fondsveksten har sine forklaringer, men registrer at han ikke ønsker å være såpass nyansert fra stortingets talerstol.

De ulike fylkenes planlagte "overskudd" har sammenheng med at fylkespolitikkerne ønsker å ha egenkapital til finansiering av nye veier og videregående skoler. Noe annet ville betydd enda høyere gjeldsvekst med dertilhørende kostnader til renter og avdrag som påvirker driften og dermed tjenestene som skal leveres fremover.

Noen ganger bommer man og får større overskudd enn planlagt. Mange bruker det enten til avsetning til disponible fond, enten for å ha buffer til uforutsette kostnader som for eksempel ras, eller man bruker det til å begrense gjeldsveksten, eller til å medfinansiere prosjekter man ikke trodde man hadde råd til. Poenget er at pengene går til felleskapet. Det betyr ikke at rammene ikke er stram i utgangspunktet og mange i planleggingen av driften derfor må kutte i tjenester, øke fergepriser og liknende, for å få budsjettet til å gå opp. Det er ikke vond vilje, men manglende handlingsrom.

Pensjonavsetningen norske kommuner og fylker må gjøre har et komplekst regnestykke bak seg, men effekten vil være at alle kommuner og fylker vil få økende fond fremover - forhåpentlig. Den effekten er allerede begynt å vise, men statsråden hopper enkelt over dette.

Videre er investeringsbudsjettene høye, med lånte penger, som fører til at gjelden øker. Når ikke prosjektene realiseres innenfor tenkt tidshorisont får man endrede behov i lån og egenandel. Disse pengene settes da på fond ofte, i påvente av prosjektene skal ferdigstilles. Alternativet er at man ikke har penger når regningen fra entreprenøren kommer 6 mnd senere enn tenkt.

Svar:

Netto driftsresultat anses å være hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Fylkeskommunene skyter inn årlige tilskudd til sine pensjonsordninger, noe som inngår i fylkeskommunenes løpende driftsutgifter og som påvirker fylkeskommunenes netto driftsresultat.

Pensjonsmidlene som kommunene betaler inn til pensjonsordningene, sørger for at opptjente pensjonsrettigheter er forsikringsmessig dekket i tråd med kravene i lov om forsikringsvirksomhet med tilhørende forskrifter, under Finanstilsynets overvåkning. Midlene forvaltes av pensjonsselskapene eller i egen pensjonskasse.

Netto driftsresultatet kan brukes til egenfinansiering av investeringer og avsetning til reserver for bruk i senere år. Den delen av netto driftsresultat som settes til side for bruk i senere år, settes av til et bundet fond eller til disposisjonsfond, avhengig av om den udisponerte inntekten er øremerket eller ikke.

Fylkeskommuner vil av hensyn til god økonomistyring, avsette en del av årets netto driftsresultat til disposisjonsfond, for eksempel for å få en økonomisk buffer eller for å kunne finansiere bestemte, fremtidige utgifter. Begrunnelsene for disse avsetningene vil variere mellom fylkeskommunene, avhengig av lokale forhold og prioriteringer.

Fylkeskommunene kan kun ta opp lån til formål som er nærmere avgrenset i kommuneloven §§ 14-14 til 14-17. Fylkeskommunenes langsiktige gjeld knytter seg i all hovedsak til investeringer i varige driftsmidler. Gjeldsutviklingen gjenspeiler altså nivået på fylkeskommunenes investeringer i bygg og anlegg.

Tabell 1 viser en oversikt over netto driftsresultat for fylkeskommunene utenom Oslo i perioden 2013-2019. Tabellen viser også langsiktig gjeld eksklusiv pensjonsforpliktelser som andel av brutto driftsinntekter. Langsiktig gjeld eksklusiv pensjonsforpliktelser tilsvarer lånegjelden i fylkeskommunene. Lånegjelden i fylkeskommunene har økt fra 66 pst. som andel av brutto driftsinntekter i 2013 til 82,9 pst. i 2019.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (pst.)	5,9	3,1	4,6	5,0	4,3	3,8	2,6
Langsiktig gjeld eks. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (pst.)	66,0	71,9	73,3	76,4	78,8	81,7	82,9

Tabell 1

Tabell 2 viser fylkeskommunenes frie disponible midler og består av disposisjonsfond, samt eventuelle mindreforbruk og merforbruk de enkelte år.

Fri egenkapital drift (disposisjonsfond + mindreforbruk) (mill. kroner)		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Landet uten Oslo	5 496	6 014	7 233	8 346	8 941	9 965	10 036
0100	Østfold	499	544	590	627	655	608	573
0200	Akershus	806	931	1 058	1 153	1 176	1 246	1 203
0400	Hedmark	275	277	393	443	495	564	689
0500	Oppland	359	396	422	437	500	489	336
0600	Buskerud	236	238	249	306	333	351	359
0700	Vestfold	370	441	532	606	608	627	580
0800	Telemark	243	246	324	445	509	529	426
0900	Aust-Agder	149	169	203	231	238	237	267
1000	Vest-Agder	66	99	169	202	242	323	421
1100	Rogaland	420	473	553	665	702	658	740
1200	Hordaland	364	344	303	336	328	363	378
1400	Sogn og Fjordane	428	359	543	682	803	969	782
1500	Møre og Romsdal	364	351	386	491	452	473	759
5000	Trøndelag	.	.	.	.	.	1 322	1 291
1600	Sør-Trøndelag	190	234	437	500	641	.	.
1700	Nord-Trøndelag	206	206	284	318	267	.	.
1800	Nordland	445	495	543	644	723	831	942
1900	Troms	36	140	192	225	245	339	300
2000	Finnmark	38	71	53	33	24	35	-10

Tabell 2

Tabell 3 viser en oversikt over fylkeskommunenes langsiktig gjeld eksklusiv pensjonsforpliktelser.

Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser (mill. kroner)		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Landet uten Oslo	45 053	49 510	53 274	57 968	61 999	65 939	69 244
0100	Østfold	1 876	1 884	1 868	1 933	2 028	2 116	2 283
0200	Akershus	2 510	2 746	3 066	3 175	3 891	3 876	3 961
0400	Hedmark	1 699	1 689	1 823	1 781	1 932	2 129	2 415
0500	Oppland	1 385	1 559	1 781	2 117	2 288	2 297	2 443
0600	Buskerud	2 287	2 654	3 000	3 454	3 593	3 583	3 045
0700	Vestfold	2 329	2 490	2 485	2 469	2 522	2 783	2 783
0800	Telemark	1 751	1 836	1 858	2 084	2 205	2 382	2 369
0900	Aust-Agder	1 154	1 188	1 313	1 651	2 112	2 317	1 970
1000	Vest-Agder	1 518	1 480	1 345	1 345	1 413	1 413	1 643
1100	Rogaland	4 479	5 151	5 708	6 137	6 341	6 375	6 452
1200	Hordaland	7 284	8 340	9 120	10 077	10 649	10 725	11 302
1400	Sogn og Fjordane	2 300	2 276	2 216	2 178	2 293	2 354	2 390
1500	Møre og Romsdal	3 288	3 529	3 981	4 396	4 732	5 072	5 761
5000	Trøndelag	.	.	.	.	.	10 087	11 175
1600	Sør-Trøndelag	3 866	4 533	4 544	5 744	6 044	.	.
1700	Nord-Trøndelag	2 009	2 170	2 302	2 339	2 530	.	.
1800	Nordland	1 975	2 542	2 895	2 962	3 016	3 646	4 129
1900	Troms	1 893	1 982	2 304	2 283	2 414	2 607	2 595
2000	Finnmark	1 451	1 462	1 666	1 844	1 996	2 176	2 528

Tabell 3

Tabell 4 viser en oversikt over pensjonsmidlene til fylkeskommunene.

Pensjonsmidler (mill. kroner)		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Landet uten Oslo	41 243	44 241	46 735	44 521	46 363	48 763	52 500
0100	Østfold	2 488	2 658	2 750	2 598	2 688	2 813	3 096
0200	Akershus	4 486	4 892	5 202	4 963	5 247	5 583	6 041
0400	Hedmark	1 998	2 138	2 254	2 158	2 221	2 292	2 437
0500	Oppland	1 727	1 826	1 899	1 823	1 911	2 010	2 170
0600	Buskerud	2 214	2 412	2 579	2 496	2 558	2 612	2 661
0700	Vestfold	2 134	2 273	2 410	2 303	2 399	2 550	2 715
0800	Telemark	1 645	1 757	1 852	1 772	1 830	1 905	2 033
0900	Aust-Agder	1 056	1 124	1 202	1 186	1 259	1 356	1 473
1000	Vest-Agder	1 634	1 759	1 855	1 761	1 826	1 915	2 084
1100	Rogaland	3 432	3 683	3 925	3 680	3 896	4 088	4 493
1200	Hordaland	4 022	4 260	4 577	4 298	4 459	4 679	5 067
1400	Sogn og Fjordane	1 305	1 401	1 454	1 377	1 429	1 508	1 637
1500	Møre og Romsdal	2 395	2 568	2 729	2 583	2 684	2 849	3 051
5000	Trøndelag	.	.	.	.	.	4 936	5 336
1600	Sør-Trøndelag	2 661	2 853	3 008	2 859	2 961	.	.
1700	Nord-Trøndelag	1 585	1 706	1 784	1 686	1 743	.	.
1800	Nordland	3 141	3 356	3 550	3 390	3 524	3 726	3 967
1900	Troms	2 170	2 327	2 406	2 317	2 398	2 538	2 723
2000	Finnmark	1 152	1 247	1 300	1 272	1 327	1 405	1 515

Tabell 4

Tallene er hentet fra KOSTRA.

Med hilsen

Nikolai Astrup